

Heerlen

Raadsinformatiebrief

Heerlen,
20 mei 2025

Documentnummer
375016

Onderwerp

Regioplan Basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025-2030

Bij deze ontvangt u het ambitiedocument van het regioplan basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025-2030, dat daarnaast geldt als het regioplan voor het volwassenenonderwijs in het kader van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Ook ontvangt u het uitvoeringsplan basisvaardigheden Zuid-Limburg, dit uitvoeringsplan is voor ambtelijk gebruik.

Hiermee gaan we door op de ingeslagen weg om ons te richten op inclusie met heldere taal, preventie van taalachterstand bij kinderen, en het opsporen en verhelpen van laaggeletterdheid en beperkte basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) bij volwassenen. Meer nog dan in het vorige regioplan, leggen we de focus bij de mensen met Nederlands als eerste taal (NT1). In het regioplan basisvaardigheden 2020-2024 was dit één van de beleidspijlers, maar nu is dit het hoofddoel. Concreet is het hoofddoel om het aantal deelnemers met NT1 aan het volwassenenonderwijs in 2030 te verdubbelen ten opzichte van 2025 (van 15% naar 30% van de circa 600 deelnemers, te meten met het CBS-onderzoek volwasseneneducatie). We kiezen voor dit hoofddoel, omdat mensen met NT1 vaak niet weten dat het volwassenenonderwijs er ook voor hen is, en zij hierop doorgaans niet worden geattendeerd door hulpverleners. Hierdoor is aantoonbaar de doelgroep NT1 met laaggeletterdheid ondervertegenwoordigd is bij het volwassenenonderwijs. Door extra in te zetten op het opsporen van laaggeletterdheid en lage basisvaardigheden bij de mensen met NT1, krijgen ze dezelfde kansen om hun basisvaardigheden te verbeteren als mensen voor wie Nederlands de tweede taal (NT2) is.

Focus in doelgroep, thema en werkgebied

Om dit ambitieuze doel te kunnen bereiken, moeten we focus aanbrengen. Dit doen we als volgt:

- Focus in doelgroep: iedereen blijft welkom in het volwassenenonderwijs, maar voor het opsporen van beperkte basisvaardigheden richten we ons op de doelgroep NT1.
- Focus in thema's in het sociale domein: we gaan mensen met NT1 opsporen binnen de thema's 'basisvaardigheden en werk' en 'basisvaardigheden en gezin'. Voor het thema 'basisvaardigheden en gezondheid' zetten we vanuit de WEB-regio in op inclusie met heldere taal. Dit doen we met de inzet van de taalambassadeurs. Andere initiatieven binnen het thema gezondheid worden bekostigd uit ander budget, afhankelijk van lokale keuzes.
- Focus in werkgebied: we blijven samenwerken in de regio, ongeacht financieringsvorm voor het volwassenenonderwijs. Om dit te onderstrepen, is dit

regioplan niet alleen ter besluitvorming in gemeente Heerlen voorgelegd (als WEB-contactgemeente van het rijk voor Zuid-Limburg), maar wordt het in alle gemeenten in Zuid-Limburg voorgelegd voor besluitvorming.

Invulling 'basisvaardigheden en werk'

De gedachte is om bij de uitkeringsaanvraag structureel te screenen op laaggeletterdheid, en waar nodig volwassenenonderwijs te bieden tijdens het re-integratietraject, waar mogelijk op locatie van het ontwikkelbedrijf van de gemeente. Het verkrijgen van de basisvaardigheden is hierbij geen doel op zich, maar een manier om mensen meer vaardigheden te bieden om werk te vinden en te houden. Ook zijn basisvaardigheden nodig om vakvaardigheden te kunnen aanleren, bijvoorbeeld met MBO-praktijkleren. Gemeenten blijven zelf verantwoordelijk voor de invulling van structureel screenen en scholen.

Invulling 'basisvaardigheden en gezin'

We willen de cyclus van laaggeletterdheid tussen generaties doorbreken. Het gezin is hierbij de vindplaats en werkplaats voor preventie van taalachterstand bij kinderen, en het opsporen en verhelpen van laaggeletterdheid bij ouders. De taalontwikkeling van het kind is de ingang naar het gezin. Kinderen met risico op taalachterstand vinden we met hulp van het consultatiebureau (VVE-indicatie), en via Boekstart. Het gezin krijgt hulp in het bieden van een taalrijke omgeving. Zodra er een band is met de ouders, kunnen ouders hulp krijgen in hun basisvaardigheden. Dit kan met een taalmaatje of in het (digi) taalhuis. Dit heet de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid.

Rol van contactgemeente voor de WEB-regio

Gemeente Heerlen heeft vanuit de Wet Educatie en Beroepsonderwijs de taak om op te treden als contactgemeente van Zuid-Limburg. Onderdeel van deze wettelijke taak is dat gemeente Heerlen in afstemming met de regio moet zorgen voor een regionaal samenhangend aanbod volwassenenonderwijs en is verantwoordelijk voor budget- en contractbeheer. Het resultaat van deze afstemming moet landen in een regioplan dat periodiek wordt geactualiseerd. Het regioplan basisvaardigheden 2025-2030 is hiervan het resultaat.

Budget- en contractbeheer

Het rijk maakt het regionale WEB-budget voor Zuid-Limburg over aan gemeente Heerlen. Tot 2028 is dit een regionale Specifieke Uitkering, daarna wordt dit naar alle waarschijnlijkheid een regionale bijzondere fondsenuitkering. Dit is een uitkering met resultaatafspraken, maar zonder de verantwoordingsplichten van een Specifieke Uitkering.

In lijn met het vorige regioplan, wordt 90% van het jaarlijkse WEB-budget gereserveerd voor het formele volwassenenonderwijs bij VISTA college. Heerlen is de contractpartij namens de WEB-regio in de Publiek-Publieke Samenwerking die hiervoor is aangegaan met VISTA college. Dit wordt waar mogelijk ingezet op het thema 'basisvaardigheden en werk'.

De resterende 10% van het jaarlijkse WEB-budget wordt gereserveerd voor subsidies aan de bibliotheken in Zuid-Limburg voor de uitvoering van 'basisvaardigheden en gezin'.

Kwaliteit

Met VISTA college hebben we binnen de Publiek-Publieke Samenwerking afspraken gemaakt over kwaliteit, monitoring en overleg. Hiermee hebben we als WEB-regio voldoende mogelijkheden om de kwaliteit te volgen en hierop bij te sturen. Hiermee gaan we in 2025-2030 door.

De kwaliteit van de bibliotheek (en het taalhuis) is een lokale verantwoordelijkheid, daar gaan we als WEB-regio niet op sturen. Wel is er onder meer vanuit de WEB-regio ondersteuning met de infrastructuur basisvaardigheden zodat bibliotheken 'basisvaardigheden en gezin' succesvol kunnen realiseren. De ondersteuning bestaat uit een docent taalhuis (van VISTA college), de begeleiding van Stichting Lezen en Schrijven op de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid, de communicatiecampagnes en kennisdeling vanuit Taalschatten, en een regionale kenniskring om van elkaar te leren. Daarnaast worden er bij de subsidieverlening in een afstemming tussen de contactgemeente, de lokale gemeente en de bibliotheek inspannings- en resultaatafspraken gemaakt met de bibliotheken. De lokale gemeente wordt ook weer betrokken bij de beoordeling van de eindverantwoording per subsidiejaar.

Monitoring

We werken in de periode 2025-2030 met een monitoringplan, zodat vooraf duidelijk is wat we bijhouden, waarom, hoe en voor wie. Ook onderzoeken we in regionale afstemming of er aanvullend nog meer behoefte is aan monitoring.

Wat we in ieder geval volgen is:

1. Voor basisvaardigheden en werk:
 - Financiële en kwalitatieve rapportages van VISTA college, per kwartaal;
 - Jaarlijkse CBS-monitor volwasseneneducatie, om het aantal unieke deelnemers inclusief achtergrondkenmerken objectief te weten;
 - Jaarlijkse monitor sociale inclusie met maatschappelijke kosten-baten analyse, afgenomen bij een steekproef van deelnemers aan het volwassenenonderwijs;
 - Een nog te ontwikkelen monitor
2. Voor basisvaardigheden en gezin:
 - De inspannings- en resultaatverplichtingen die worden afgesproken tussen de gemeente, bibliotheek en contactgemeente.

Tot slot

Het verbeteren van de basisvaardigheden en het inzetten op deelname aan het volwassenenonderwijs is geen doel op zich. Basisvaardigheden zijn een middel om gezondheid te verbeteren, armoede te bestrijden, welzijn te verhogen, eenzaamheid te verminderen en participatie in werk en samenleving te bevorderen. We vertrouwen erop dat we met de gekozen focus en de blijvende samenwerking in de regio efficiënt en effectief aan kansengelijkheid werken voor inwoners met laaggeletterdheid of beperkte

basisvaardigheden. We zullen u in de periode van dit regioplan jaarlijks informeren over de voortgang.

1. Budgetverdeling: 90% VISTA – 10% bibliotheken

De budgetverdeling wordt: 90% voor het thema 'basisvaardigheden en werk', met VISTA als uitvoeringspartij, en 10% voor het thema 'basisvaardigheden en gezin' met de bibliotheken als uitvoeringspartij. De subsidieregeling hiervoor wordt in samenspraak met de regiogemeenten gemaakt en vastgesteld door gemeente Heerlen (als contactgemeente).

2. Budgetbeheer: komt terug in uitvoeringsplan

Omdat de Specifieke Uitkering (waarschijnlijk) wordt omgezet in een andere financieringsvorm, is in het uitvoeringsplan beschreven hoe dit budget van het rijk binnenkomt, hoe de verdeelsleutel is, hoe we gaan werken met de 4 jarige trend voor gemeentelijke inleg in het budget, welke wettelijke taken de contactgemeente hierin heeft, en wat de taken van de regiogemeenten zijn.

3. Kwaliteit

De kwaliteitsafspraken en de overlegstructuur die we hebben afgesproken in het PPS-contract met VISTA college geven voldoende mogelijkheden om de kwaliteit te volgen en hierop bij te sturen. Hiermee gaan we in 2025-2030 door.

4. Monitoring

- a. De rapportages van VISTA college bieden voldoende informatie om budgetten en kwaliteitsafspraken te volgen. We gaan hiermee door in de volgende beleidsperiode.
- b. We blijven meewerken aan de CBS-monitor, hiermee een vergelijking met de rest van Nederland mogelijk is. En omdat we de momentopname van VISTA college en jaarcijfers van CBS aanvullend op elkaar gebruiken.
- c. We gaan in de volgende beleidsperiode door met de monitor Sociale Inclusie en vullen dit aan met een maatschappelijke kosten-baten analyse.
- d. We gaan een monitoringplan maken waaruit blijkt wat we meten, hoe, met welk doel, en aan wie en hoe we dit communiceren. Dit doen we alleen voor zaken die aanvullend zijn op de rapportages van VISTA college, het CBS en de monitor sociale inclusie. Deze aanvullende monitoring werken we uit in het uitvoeringsplan.

5. Infrastructuur en samenwerking

- a. Er is grote tevredenheid in de regio over de infrastructuur basisvaardigheden. Het meeste blijft gelijk, alleen zullen de verbinders basisvaardigheden zich gaan richten op het thema 'werk'. Dit wordt verder uitgewerkt in het uitvoeringsplan.
- b. We blijven werken met taalambassadeurs. Maar we gaan we meer taalambassadeurs werven en scholen, en we vragen de organisaties die taalambassadeurs inzetten om een (fysieke) VVV-cadeaubon van € 25,- per taalambassadeur per keer.

- c. De bondgenootschappen blijven waardevol om elkaar te kennen, te inspireren, en van elkaar te leren. Ieder bondgenootschap zal zelf bepalen of er een verandering nodig is door het nieuwe regioplan basisvaardigheden.

6. Uitvoeringsplan

Bij het vorige regioplan basisvaardigheden hadden we geen uitvoeringsplan. We maken er dit keer wel een, omdat er meer behoefte is aan duidelijke afspraken. Het uitvoeringsplan is deel 2 van dit regioplan. Dat is bedoeld voor ambtelijk gebruik.

Kernthema:

Onderwijs

Bijlagen

- Regioplan Basisvaardigheden 2025-2030 Zuid-Limburg - Ambitiedocument
- Regioplan Basisvaardigheden 2025-2030 Zuid-Limburg – Uitvoeringsplan

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de burgemeester,

de secretaris a.i.,

drs. R. Wever

drs. R. van Wuijtswinkel